

מתי יבוקה הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של מרן הגאון הקדוש רבי גרשון יום טוב ליפמאן העליר זצוק"ל בעל ה"תוספות יום טוב" בנו של הגאון רבי נתן הלוי העליר זצוק"ל (נסתלק ו' אלול ת"י)

רבינו בעל ה'תוספות יום טוב' נלקח לחתן בהיותו צעיר לימים, לבתו של אחד מפרנסי דורו, שהיה גביר אדיר ומקורב למלכות. כשכא לבית חמיו, הוכרחו לעשות איזה סעודה לכבוד שר העיר, והשר לעג על הפרנס, איך לקח זה הבחור, הרי הוא בעל מום, [הוא היה צולע קצת]. הפרנס השיב לו, עוד תראה כוחו.

לכבוד הסעודה החשובה, החל השר לדרוש בלשונו ושפתו, והיה נדמה לו שהחתן התוספות יום טוב נרדם בעת דרשתו. ולעג שוב עליו, תראו איך שהחתן ישן באמצע הדרשה שלי. כשגמר הדרשה, ביקשו להבינו, שיחזור על הדרשה לפני המסובין. והתחיל לחזור על דברי השר כלשונו, ולא החסיר אפילו תיבה אחת ותנועה קטנה, לתמהון כל המסובין. באמצע חזר על דברי השר שאמר "תראו איך שהחתן ישן באמצע הדרשה שלי". והבין השר, שהחתן לא מבין כלל הלשון והשפה שדרש, אלא שבכח זכרונו הנפלא, ידע לחזור בדיוק על דבריו, מבלי להשמיע אפילו אות אחת!

*

הרבי הקדוש מרן העטרת צבל מזידיטשוב סיפר, שפעם הורה ה'תוספות יום טוב' להביא לפניו עץ. תמהו המקורבים על הבקשה המוזרה. ורבינו הסביר להם, שהואיל והוא עסוק במשך כל היום כולו בתורה ובעבודה בקדושה ובטהרה, הוא חושש שלא יכשל חלילה בגאוה, לכן הוא רוצה לרכוב על עץ כמה דקות במשך היום, כדי להקטין את רגש היישות שלו. בני הבית חששו שלא יצא מזה חלילה חילול השם, לכן היו מגיפים את התריסים, באותה שעה שבעל התוספות יום טוב היה רוכב על העץ.

*

דבר נפלא רואים בלשונו הקדוש של מרן האור החיים הקדוש בהקדמתו לספרו חפץ ה' על הש"ס, שהוא משווה בתדא מחתא את רבינו עם הראשונים, וזה לשונו: "ומה גם בעומק הש"ס, תמיד מאתי לי סיוע וראיה בדברי רבותינו הקדומים, ואלו הם אשר תמיד נתכוון דעתי אליהם, המה הקדושים הרמב"ן והר"ן - והרב בעל תוספות יום טוב, כי ברוך ה' רוב פעמים אשר יאמרו דבריהם בעומק הסוגיות וכו', עד כאן לשונו.

נימוקן של מרן הדברי חיים מצאנז זצוק"ל למה הוא מרבה בנתינת צדקה

מתי מותר לתת צדקה גם לאחר שכבר נתן חומש

מי לא שמע על גאון ישראל, גדול מרבן שמו, מרן הצדיק רבי אליהו חיים מייזל זצוק"ל, אב"ד לחז"ל. מעבר לגאונות שלו הוא היה מפורסם כמחלק צדקה גדול. פעם שאל אותו רבה של קוטנא, הרי חז"ל אומרים (כתובת ג), המבזבז אל יבזבז יותר מחומש, ומאיפוא אתם לוקחים את ההיתר לבזבז הכסף שלכם לצדקה יותר מחומש.

ענה לו הלחז"ער רב תשובה למדינת, וכך אמר לו, מה שחז"ל אומרים המבזבז אל יבזבז יותר מחומש, זה דוקא כשמזדמן לו לתת לעני בעקישטע יפה וכדומה, והוא כבר נתן עד חומש, על זה אמרו, המבזבז אל יבזבז יותר מחומש. אבל כשמזדמן לו עני שהוא רעב לפת לחם, וצריכים לתת לו חתיכת לחם, באופן כזה, אפילו אם הוא כבר נתן חומש, הוא עדיין מחוייב לתת לו צדקה כדי שיוכל לקנות מזה לחם.

והביא ראיה מפורשת מהדף היומי שלנו (קדושין ה), **התקדשי לי בככר**, בן אדם אמר לאשה, התקדשי לי בלחם שלם, והיא לא לקחה את זה רק אמרה לו, **תנהו לעני**, הדין הוא, שאפילו אם הוא אכן נתן את הלחם לעני, **אינה מקודשת, אפילו** אם זה היה **עני הסמוך עליה**, עני שהוא תמיד אוכל אצל האשה הזאת. **מאי טעמא? אמרה ליה**, כי היא יכולה להגיד למקדש, **כי היכי דמחייבנא ביה אנא**, מאותו סיבה שאני חייב תמיד במזונות שלו, **הכי מחייבת ביה את**, ככה אתה מחוייב בזה תמיד.

אמר הלחז"ער רב, אם נגיד שאדם שכבר נתן חומש מנכסיו לצדקה, שוב אין עליו שום חיוב של נתינת צדקה, אם כן איך היא יכולה להגיד לו שהוא מחוייב בעני זה כמו שהיא מחוייבת בו, הרי יתכן שהוא כבר נתן חומש והיא לא, נמצא שהיא מחוייבת ועליו לא מוטל שום חיוב נתינה. רק מוכרח מזה, שכשמדובר בלחם, **התקדשי לי בככר**, הדין הוא שאפילו אם כבר נתן חומש, הוא עדיין מחוייב ממש כמותה לתת צדקה. דברי פי חכם חן.

יש סיפור דומה עם הרבי הקדוש מרן הדברי חיים מצאנז זצוק"ל, שמעולם לא לן פרוטה אצלו, והיה פעם באמצע הלילה שחיפש עני כדי לתת לו הכסף שנשאר אצלו. ושאלו אותו גם כן, הרי חז"ל אמרו המבזבז אל יבזבז יותר מחומש, וענה, שהפסוק בדניאל (ד, כד) אומר, וחטאך בצדקה פרוק, אין לי ברירה, אני חוטא ופושע, ואני רוצה לפדות את חטאי על ידי הצדקה... אם הרבי הקדוש מרן הדברי חיים אמר כך, מה אנוחנו נגיד, הרי אין לנו שום השגה בקדושה והיראת שמים והתורה של מרן הדברי חיים מצאנז ז"ע.

(מתוך הפתיחה לשיעור - קדושין דף ז, י"ב אדר ב' תשע"ו)

על ידי עשה טוב יזכה ממילא להיות סור מרע

כל מי שמתעמק בלשון הגמרא של הדף היומי שלנו, צריך לשאול את עצמו את הקושיא, וראיתי שיש על זה הרבה ק"י. אך בספר זכרון אלעזר יש על זה ווארט נפלא שיתן לנו ים של חיזוק.

הלשון בגמרא (קדושין ו) הוא, 'הא דאמר רב יהודה אמר שמואל, כל שאינו יודע בטיב גיטין וקדושין, לא יחא לו עסק עמהם'. ופירש רש"י, בטיב גיטין - בהלכותיהן. לא יחא לו עסק עמהן - להיות דין דבר, שמא יתיר איסור ערוה, וזהו עיוות שאינו יכול לתקן.

וצריך להבין למה הלשון בגמרא הוא, כל מי שאינו יודע בטיב גיטין וקדושין, קודם כתוב גיטין ואחר כך קדושין, הרי רק לאחר שיש קדושין, שייך להיות חס ושלום גיטין, אם כן היה צריך להיות לשון הגמרא, כל מי שאינו יודע בטיב קדושין וגיטין, ולמה הגמרא מקדימה את גיטין לפני קדושין.

ומבאר הזכרון אלעזר בדרך רמז, על פי מה שאיתא בספרים הקדושים, פירוש הפסוק בתהלים (לד, טו) סור מרע ועשה טוב, אם בן אדם עוד לא במדרגה להיות סור מרע, עצתו הוא שיקדים להתעסק מקודם בעשה טוב, ועל ידי הטוב, יבוא ממילא להיות סור מרע. לפי זה לשון הגמרא הוא הפלא ופלא, **כל מי שאינו יודע בטיב גיטין**, איך לגרש את הרע, העצה הוא, **וקדושין**, מקדם יקדש את עצמו בעשה טוב, ועל ידי זה יבוא ממילא להיות סור מרע, לבטל הרע ממנו ויהיה טוב לגמרי.

(מתוך הפתיחה לשיעור - קדושין דף ו, י' אדר ב' תשע"ו)

קיבל משלוח מנות ועל ידי זה נחשב שנתן משלוח מנות!

חידוש נפלא ביותר מובא בפסקי תשובה (סימן קפו), הוא היה גאון גדול לפני השואה האיומה. הוא מביא בשם מורינו רבי אליעזר אוערבראך מקאליש שכתב, שבן אדם ששלוח משלוח מנות לאדם חשוב, גם המקבל יצא על ידי זה את ידי חובתו!

מאיפוא לקח את החידוש הגדול, מהדף היומי שלנו (קדושין ז), שהנותן מתנה לאדם חשוב, הרי זה כאילו האדם חשוב נתן לו מתנה, בעצם הדבר שקיבל ממנו את המתנה. ממילא נמצא שהאדם חשוב קיים גם הוא מצות משלוח מנות, בעצם הדבר שהוא קיבל את המשלוח מנות.

הפסקי תשובה מוסיף ומסביר, שהגם שבמשלוח מנות צריך להיות דוקא דבר שהוא מאכל ומשתה, והנאה זו הוא הרי לא מאכל ומשתה, מכל מקום כיון שההנאה שמקבל הנותן, באה על ידי אכילה ושתייה, שפיר דמי. זה חידוש גדול, ולא באנו בזה להורות הלכה למעשה, רק לפלפולא בעלמא, ונהרא נהרא ופשטיה.

(מתוך הפתיחה לשיעור - קדושין דף ז, י"א אדר ב' תשע"ו)

בהכנת השיעור חשבתי, כמה הפסוק במשלי (יה, יד), מתאים כפתור ופרח לך היוםי שלנו (גיטין ע). אנחנו לומדים היום על שלשה דברים שמכחישים כוחו של אדם, ואלו הם, פחד, דרך, ועון. הפסוק במשלי, **רוח איש יכלכל מחלהו**. אומר רש"י, רוח איש – רוח גבר שהוא איש גבור, ואינו נותן דאגה בלבו, ומקבל כל הבא עליו בשמחה ובחיבה. יכלכל מחלהו – אין כוחו סר מעליו. מורי ורבותי, **רוח איש** מחייב את כל אדם ואדם, לכל אחד יש הכח לגרום לעצמו שיהיה לו חיים הרבה יותר טובים. אתמול היה שאר בשרי זקוק לטיפול רפואי, ובקשתי מכמה ידידים שיתפללו עליו, וכולם נרתמו ממש בשניות, להגיד פרקי תהלים וכו' וכו'. בעקבות הדבר הזה חשבתי בדרש דבר נפלא, כל ילד תורני יודע את המאמר חז"ל (סנהדרין כז): **כל ישראל ערבים זה בזה**, בפשטות הכוונה שכל אחד מישראל יקרב על החטאים של השני. אך חשבתי אתמול דבר נפלא בחמלת ה' עלי ובסיעתא דשמיא. אנחנו מתפללים כל בוקר, 'הערב' נא ה' אלקינו את דברי תורתך, 'הערב' זה מלשון מתיקות ועריבות. האור החיים הק' בפרשת כי תבוא, אם היו בני אדם מרגישים במתיקות 'עריבות' טוב התורה. הפסוק (בראשית מד, לב) כי עבדך 'ערב' את הנער. אז חשבתי, **כל ישראל ערבים זה בזה**, כל יהודי נותן משהו מהמתיקות שלו זה לזה, וכך עולם חסד יבנה. כמה זה מתאים בימים אלו של תשעת הימים. וחשבתי שמשמים מכוונים שאחד לא ירגיש טוב חלילה, כדי לאחד את כל כלל ישראל בתפילה, וכלשון התנא דבי אליהו (פרק כח), 'בני אהובי, מה אני מבקש מכם, אלא שתהיו אוהבין זה את זה, ותהיו מברכין זה את זה', אוהבים ומברכים הא בהא תליא.

(מתוך הפתיחה לשיעור – גיטין דף ע, ז' אב תשפ"ג)

בצילם של גדולי ישראל שליט"א

ניחום אבלים אצל כ"ק מרן האדמו"ר מבוהוש שליט"א

הפסוק בקהלת (ז, ב), טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית משתה. אתמול בלילה מוצאי תשעה באב, נסעתי מירושלים עיר הקודש, לנחם את הצדיק, פאר מקדושים, שאר בשרי הקרוב, הוד כבוד קדושת מרן הרבי מבוהוש שליט"א, לנחם אבלים על האבידה הגדולה, אשת חיל מי ימצא, האמא של הרבי, הרבנית הצדקנית עליה השלום.

רש"י הקדוש בפרשת וירא (בראשית יח, ט), כל המעמיד בן צדיק כאילו אינו מת. קשה לראות מקרוב את הצער הנורא של מרן הרבי שליט"א. הרבה זמן אני משתוקק לבוא לחצר הקודש בוהוש, לראות את רבינו שליט"א בוער כלפידי אש בתורה ותפילה. רחוב חגי בבני ברק מלא ברחמים וחסדים, כלשון המדרש (ב"ר וירא מט, ד), כל מי שיש לו בן יגע בתורה מתמלא עליו הקדוש ברוך הוא רחמים. היגיעת התורה של הרבי שליט"א לא ניתן לתיאור במילים, גם בשבעה כשהרבי לא יכול ללמוד, הרבי לא מפסיק לספר סיפורים נוראים מצדיקי אמת.

הרבי מספר אתמול להוד כבוד קדושת מרן הרבי מערלוי שליט"א, שטרם לבוא הלך חזור מקטמון שבירושלים לנחם, על האמא, שבזמן המלחמה הנוראה הכניסה הביתה אנשים חולים בגוף ובנפש. היה זה סכנת נפשות תרתי משמע, שלא יתפסו חלילה על ידי השלטונות, ושלא ידביקו במחלות.

סיפורי הרבי שליט"א סיפור של בדידי הוי עובדא, מורי ורבי אביהם של ישראל, מרן הבאר יעקב מנדבורנה זצוק"ל, המתין בחדר לפני הלוייה של האמא הצדקנית, הרבנית סימא רייזל ע"ה, הצער של הרבי היה נורא. לפתע נכנס אחד מבני המשפחה ושואל את הרבי, ויפיל איז די מאמע געווען? – בת כמה היתה האמא? עונה הרבי, זעקס אין ניינציג – תשעים ושש. נו, אומר אותו בן משפחה, יונגעך זאלן נישט שטארבן – צעירים ממנה לא יפטרו מהעולם. הרבי כל כך כאב לו לשמוע את הדברים לפני הלוייה, ראו איך הרבי מתייסר, אבל הרבי ברוב צדקותו לא הגיב מילה.

סיפורי עוד סיפור שהרבי שליט"א התרגש לשמוע, וביום שישי בבוקר כשבאו אדמורי"ם ורבינים לנחם, סיפר להם הרבי את הסיפור שסיפרתי בליל שישי. מעשה שהיה כך היה, כשהרבי הבאר יעקב ישב שבעה על האמא, הגיע יהודי ישיש לנחם, ואמר לרבי ווארט שהחיה את הרבי, וכך אמר, כשאדם נפטר בגיל שלשים ארבעים חמישים, אומרים שזה טרגדיה נוראית, אבל כשאדם נפטר בגיל שבעים שמונים תשעים, אומרים נו, זה דרך העולם, זה דרך האדם. אמר אותו יהודי, שזה בדיוק ההיפך, אכן כשאדם נפטר בגיל שלשים, זה טרגדיה, אבל הקשר היה סך הכל שלשים שנה, אבל כשאדם נפטר בגיל תשעים, זה תשעים שנות קשר, וכשזה מסתיים, הכאב הוא כפול ומכופל.

כשקמתי אתמול מהניחום לחזור הביתה, אמרו לי באי ביתו של הרבי שליט"א, שהרבי היה לו נחת רוח מהסיפור. במדרגות מספר לי חתנה של הרבנית עליה השלום, מרן הרבי מביאלה רמת אהרן שליט"א, שהרבי מבוהוש שליט"א שאל אותו, אם הוא הכיר את אבי מורי הצדיק, רבי שמואל צבי קובלסקי זצ"ל, ה'אנא עבדא', ענה הרבי מביאלה שכן, וסיפר לי על ההיכרות עם אבא שפגש אותו כמה פעמים.

חרדת אלקים היה בשעת יציאת הנשמה של הרבנית, סיפור שהרבי סיפר שוב ושוב בשבעה. וכך סיפרה הרבנית ע"ה, היה זה באחד מלילי השבתות בטיש, כשאבי זכרונו לברכה הרבי מבוהוש יושב בראש הטיש, והרבי הקדוש מרן האמרי חיים מויזניץ זצוק"ל יושב לימינו. היה באותו זמן בבית של אבי זצוק"ל, פליט מהמלחמה שהגיע באותו שבוע מפולין, הוא שתה את כוס התרעלה בשואה האיומה, רחמנא ליצלן הוא נשאר יחיד מכל משפחתו, אחרי שאשתו ובניו נעקדו על קידוש ה', ובנוסף לזה הוא עבר צרות ויסורים נוראים במחנות שהתגלגל.

בטיש מבקש אותו יהודי לזמר ניגון שהלחין בעצמו, הקהל השתתק, וביקשו מהיהודי לזמר, וכה הוא שר: איך ליג דא אין פיינער, עס בְּרַעַנְט דא אַרום מיר, טאַטע געטרייער, איך שטאַרב דא פאר דיר, דער פיינער ווערט שטאַרקער, מען גיסט פֿעסער הויז, טאַטע געטרייער, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. גאַט איז אַיַנער, זינגט אַלע מיט, עס בְּרַעַנְט דוּ ביינער, דו נשְׁמָה אָפֿער נישט. ובכך חיזק את הפליטים. תרגום השיר: אני שוכב פה באש, בוער מסביבי, אבא חביבי, אני מת בשבילך, האש הולך וגובר, שופכים חביות שמן, אבא חביבי, שמע ישראל. יש אלוה יחיד, תשירו כולם אתי, העצמות בווערות, אבל הנשמה לא.

הקהל שעבר כל כך הרבה יסורים, כל כך התרגש לשמוע אמונה תמימה של יהודי, שבקושי הצליח למלט את עצמו מגיא ההריגה, וכל גופו זועק וצועק, טאַטע – אבא, לא נשאר לי לא משפחה, לא אשה לא ילדים, לא גוף לא נכסים, דבר אחד תכלית בעולמי נשאר לי, דו נשְׁמָה, דו נשְׁמָה אָפֿער נישט – הנשמה נשאר לי. דמעות נשפכו שמה כמים בטיש. הרבי האמרי חיים קם, ונעמד ליד הרבי מבוהוש, וביקש לחזור על הניגון שוב ושוב, חמש עשרה פעמים שרו את השיר. אצל הרבי שליט"א נוהגים בשלש שבועות בין שבעה עשר בתמוז לתשעה באב לשיר את זה, וזה השיר ששרו בשעת יציאת נשמה.

זכותה של הרבנית מבוהוש תגן עלינו, שמרן הרבי שליט"א יזכה, שמהיום והלאה יהיה לו רק תענוג נחת ושמחה, שילווה אותו בקרוב לקבל פני משיח צדקנו, אמן. (מתוך הפתיחה לשיעור – גיטין דף ע, ז' אב תשפ"ג)

מאוצרות הפרשה

ואתה לא כן נתן לך ה' אלהיך (יה, יד). הרבי הקדוש רבי בונים מפרשיסחא זצוק"ל פירש, שאיש הישראלי אינו רשאי שיהיה נקבע אצלו דרכו, שיעשה 'כן' תמיד, רק פעם אחת יעשה כך, ופעם אחת יעשה כך, וירגיל עצמו לשנות טבעיו והרגליו. וזהו, **ואתה לא כן נתן לך ה' אלהיך**, שתישאר תמיד באותו רגילות ובאותו טבע.

הדברי תורה ליכות והצלחת רבי עקיבא יוסף בן אסתר גיטל, הרבנית לאה בת מלכה, ולזכות מרדכי דוד בן לאה ליוזוג הגון וטוב במהרה

לשמיעת שיעורי הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי בקול הלשון חי"ג: 073-295-1340 | לקבלת העלון בדוא"ל: a0548470661@gmail.com

להרצאות | לשיעורים | להנצחות | לתגובות | לתרומות, ולכל ענין אחר בנוגע לגיליון: 054-847-0661